

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. v právní věci žalobkyně: **G. M. G.,** zastoupená Mgr. Tomášem Palou, advokátem se sídlem Veleslavínova 8, Opava, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava**, se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 127/2011 - 46,

takto:

I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 127/2011 - 46, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Tomáši Palovi, advokátovi, **se** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhrada hotových výdajů **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Dne 21. 6. 2011 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně ze dne 15. 6. 2011, označený jako *„Správní žaloba proti rozhodnutí ředitele Věznice Opava, plk. Mgr. Ivo Turoka, použít pro zdravotní eskortu žalobkyně dne 6. 6. 2011 poutací opasek“*. Žalobkyně zároveň požádala, aby ji soud osvobodil od soudních poplatků a ustanovil jí zástupce z řad advokátů.

Krajský soud posoudil uvedený návrh jako žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s. a tuto žalobu usnesením ze dne 11. 7. 2011,

č. j. 22 A 127/2010 - 4, odmítl. Zároveň tímto usnesením zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Žalobkyně napadla toto usnesení kasační stížností podanou dne 9. 8. 2011 u krajského soudu. Podáním připojeným ke kasační stížnosti pak žalobkyně znovu požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. V této souvislosti uvedla, že je ve výkonu trestu odnětí svobody, nemá žádné příjmy ani majetek.

Usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 127/2011 - 17, krajský soud přiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu (výrok I.) a ustanovil jí zástupcem advokáta Mgr. Tomáše Palu (výrok II.). Žalobkyně podáním ze dne 13. 12. 2011, doručeným krajskému soudu dne 16. 12. 2011, požádala soud, aby Mgr. Tomáše Palu zprostil povinnosti ji zastupovat a ustanovil jejím zástupcem advokáta JUDr. Mario Hartmanna.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 27. 4. 2012, č. j. 5 As 24/2012 – 44, zrušil uvedené usnesení krajského soudu o odmítnutí žaloby a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dále tímto rozsudkem zamítl návrh žalobkyně na zrušení ustanovení zástupce a ustanovení nového zástupce.

V dalším řízení krajský soud vydal usnesení ze dne 15. 8. 2012, č. j. 22 A 127/2011 – 46, kterým rozhodl tak, že se žalobkyni osvobození od soudních poplatků nepřiznává (výrok I.) a že se její žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů zamítá (výrok II.). Dále krajský soud vyzval žalobkyni, aby ve lhůtě 20 dnů od doručení tohoto usnesení odstranila vady žaloby ze dne 15. 6. 2011 tak, že v souladu s žalobní argumentací uvede, čeho se podanou žalobou domáhá (výrok III.) a poučil ji o následcích neodstranění vad žaloby (výrok IV.).

V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, k čemuž uvedla, že je ve výkonu trestu odnětí svobody a bez jakéhokoliv příjmu. Krajský soud však konstatoval, že je mu z úřední činnosti (např. ze spisu sp. zn. 22 A 77/2011) známo, že žalobkyně byla z výkonu trestu odnětí svobody dne 14. 2. 2011 podmíněně propuštěna (správně má být 14. 2. 2012 – pozn. NSS) a má být zaměstnána. Za účelem ověření jejích aktuálních majetkových poměrů ji proto soud přípisem doručeným žalobkyni dne 9. 7. 2012 vyzval k předložení potvrzení o osobních a majetkových poměrech, k čemuž jí stanovil lhůtu jednoho týdne. Žalobkyně však své osobní a majetkové poměry ve stanovené lhůtě ani později nedoložila, čímž znemožnila posoudit její poměry. Z tohoto důvodu jí krajský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl její žádost o ustanovení zástupce. Pokud jde o třetí výrok usnesení, konstatoval krajský soud, že žalobní argumentace je v rozporu s návrhem výroku soudu, což znemožňuje žalobu řádně projednat a rozhodnout o ní. Z tohoto důvodu vyzval žalobkyni k odstranění tohoto rozporu a poučil ji o následcích nesplnění této výzvy.

Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti uvedenému usnesení krajského soudu kasační stížnost, kterou se domáhá jeho zrušení. Kasační stížnost opírá o důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

V kasační stížnosti stěžovatelka namítá, že sice byla dne 14. 2. 2012 podmíněně propuštěna, ale dosud žádné zaměstnání nemá a žádný majetek nenabyla. Je tedy ve stejné situaci, jako byla v době výkonu trestu odnětí svobody. Tuto skutečnost soudu dokladovala, avšak má za to, že obyčejná pošta soudu buď nedošla, nebo soud její přípis uložil k jinému jednacímu číslu. Nemá finanční prostředky na to, aby mohla zasílat poštu doporučeně. Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Stěžovatelka zároveň požádala Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti; to neplatí, je-li na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl, nebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle odst. 4 citovaného ustanovení je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

V daném případě shledal Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu nepřezkoumatelným pro nesrozumitelnost [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

V nyní posuzované věci krajský soud po podání kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o odmítnutí žaloby, tedy v rámci úkonů podle § 108 s. ř. s., ve znění účinném do 31. 12. 2011, usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 127/2011 - 17, osvobodil stěžovatelku od soudních poplatků a zároveň jí ustanovil zástupcem Mgr. Tomáše Palu, advokáta se sídlem Veleslavínova 8, Opava.

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 22. 4. 2010, č. j. 4 Azs 6/2010 - 42, publikovaném pod č. 2081/2010 Sb. NSS, vyslovil právní stanovisko, že advokát ustanovený účastníkovi krajským soudem podle § 35 odst. 8 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti, je oprávněn zastupovat účastníka i v dalším řízení o žalobě před krajským soudem poté, co bylo původní rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zrušeno.

V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud uvedl (v kontextu s usnesením rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2007, č. j. 1 Afs 120/2006 – 117, publikovaným pod č. 1460/2008 Sb. NSS), že *„je třeba trvat na oprávnění advokáta, ustanoveného v řízení o kasační stížnosti, zastupovat účastníka i v dalším řízení o žalobě před krajským soudem poté, co bylo rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zrušeno. Především je v návaznosti na výše uvedené usnesení rozšířeného senátu zdejšího soudu třeba poukázat na skutečnost, že se i v případě dalšího řízení před krajským soudem po zrušení jeho původního rozsudku Nejvyšším správním soudem pojmově jedná o tutéž „soudní věc“. Jako při výše citovaném odůvodnění rozšířeného senátu, i zde je třeba upřednostnit extenzivní pojetí právního pojmu „řízení“, vycházející z toho, že řízení se nevede o jednom konkrétním „podání“ (žalobě či kasační stížnosti), ale o „soudní věci“, přičemž „věc“ je táž v řízení o žalobě, řízení o kasační stížnosti, jakož i případném dalším řízení o žalobě před krajským soudem po zrušení původního (příp. rovněž tak v pořadí druhého, třetího či dalšího) rozsudku kasačním soudem“.* Nejvyšší správní soud poukázal mimo jiné i na nezanedbatelný procesně-ekonomický aspekt celého problému, když opakované rozhodování soudu o ustanovení advokáta včetně opakovaného hodnocení osobních, majetkových a výdělkových poměrů účastníka je spojeno s nutnými administrativními, jakož i finančními náklady. Svoji roli hraje i zájem na kontinuálním zastoupení již jednou ustanoveným zástupcem, kdy odpadají náklady spojené s převzetím a přípravou zastoupení. Smysl tohoto řešení spočívá v uplatnění principu právní jistoty a legitimního očekávání účastníků řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 1. 2010, č. j. 3 Ads 79/2009 – 161, dostupný na www. nssoud.cz).

Jak je z citace patrné, již dříve bylo judikováno, že advokát ustanovený zástupcem účastníka v řízení před krajským soudem jej zastupuje i v řízení o kasační stížnosti (viz zmiňované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2007, č. j. 1 Afs 120/2006 - 117, publikované pod č. 1460/2008 Sb. NSS). Toto pravidlo je nyní výslovně vyjádřeno v § 35 odst. 8 poslední větě s. ř. s. I po nabytí účinnosti tohoto ustanovení, tj. od 1. 1. 2012, tedy musí obdobně platit to, co, jak bylo řečeno, rovněž judikatura dovodila již před účinností novely, tedy, že zástupce účastníka ustanovený soudem v řízení o kasační stížnosti jej zastupuje i v dalším řízení o žalobě před krajským soudem poté, co bylo rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zrušeno.

Obdobně poslední věta § 36 odst. 3 s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012, stanoví, že přiznané osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti. Opět je tedy nutno vycházet z toho, že i osvobození přiznané v řízení o kasační stížnosti bude analogicky trvat i v navazujícím řízení o žalobě po zrušení předcházejícího rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem.

Je proto třeba konstatovat, že osvobození stěžovatelky od soudních poplatků a ustanovení jejího zástupce, o němž rozhodl krajský soud usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 127/2011 – 17, trvalo i po zrušení usnesení krajského soudu ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 127/2010 - 4, a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení a trvá i nadále v nynějším řízení o kasační stížnosti.

Pokud soud již jednou rozhodl na návrh účastníka řízení o jeho osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, je tím návrh účastníka vyčerpán a nelze o něm znovu rozhodnout, ledaže by mezitím došlo ke zrušení tohoto rozhodnutí soudu. Dospěje-

li následně soud k závěru, že došlo k takové změně osobních, majetkových a příjmových poměrů účastníka řízení, že již nadále neodůvodňují osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) ani ustanovení zástupce z řad advokátů (§ 35 odst. 8 s. ř. s.), anebo že je neodůvodňovaly ani v době původního rozhodování soudu o tomto návrhu, nemůže rozhodnout o témže návrhu tak, že jej zamítne. Za těchto okolností může soud postupovat pouze tak, že přiznané osvobození od soudních poplatků účastníku odejme, popřípadě i zpětně (§ 36 odst. 3 věta čtvrtá s. ř. s.), a zruší ustanovení zástupce.

V daném případě Nejvyšší správní soud souhlasí s dílčím závěrem krajského soudu, že v průběhu řízení vyšly najevo takové skutečnosti, které vyvolaly důvodné pochybnosti o tom, zda jsou u stěžovatelky nadále splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Podle oznámení Vězeňské služby České republiky ze dne 15. 2. 2012, které je součástí spisu Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 5 As 24/2012, totiž byla stěžovatelka dne 14. 2. 2012 podmíněně propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody. Při propuštění navíc uvedla, že bude zaměstnána v advokátní kanceláři JUDr. H. Za této situace bylo zcela na místě, aby krajský soud vyzval stěžovatelku k prokázání aktuálních osobních, majetkových a příjmových poměrů.

Rozhodl-li však krajský soud poté o nepřiznání osvobození od soudních poplatků a o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů za situace, kdy stěžovatelka v řízení již zastoupena byla a rovněž tak byla od soudních poplatků osvobozena, jedná se o pochybení, které činí napadené usnesení nepřezkoumatelným pro nesrozumitelnost [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Vzhledem k uvedenému shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost ve vztahu k I. a II. výroku usnesení krajského soudu důvodnou, a to z důvodu nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost, k níž přihlédl podle § 109 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. z úřední povinnosti. Ačkoli kasační stížnost dle svého obsahu nesměřovala proti výrokům III. a IV. předmětného usnesení a ani by proti samotným těmto výrokům nebyla přípustná [§ 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.], zrušil Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 3 s. ř. s. i tyto výroky, neboť jsou závislé na napadeném a zrušovaném výroku usnesení, jímž byl zamítnut návrh na ustanovení zástupce. Krajský soud totiž i ve výrocích III. a IV. vycházel z toho, že stěžovatelka není v řízení o žalobě zastoupena. Byť již stěžovatelka na výzvu k odstranění vad žaloby reagovala, je usnesení obsahující takovou výzvu třeba v případě, že ustanovení zástupce nebude krajským soudem v souladu se zákonem zrušeno, vydat samostatně a řádně ho doručit v souladu s § 42 odst. 2 s. ř. s. současnému zástupci stěžovatelky tak, aby se mohl případně podílet na odstranění vad žaloby. Až od tohoto doručení zástupci stěžovatelky je také nutno odvíjet lhůtu pro odstranění vad žaloby.

Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, který stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud se tímto návrhem

nezabýval, neboť, jak již bylo shora uvedeno, stěžovatelka již byla krajským soudem osvobozena od soudních poplatků a byl jí ustanoven zástupce z řad advokátů, jehož ustanovení nadále trvá.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v konečném rozhodnutí o dané věci (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud rozhodl pouze o odměně za zastupování v řízení o kasační stížnosti a náhradě hotových výdajů ustanoveného advokáta, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Nejedná se totiž o náklady řízení o kasační stížnosti podle § 60 s. ř. s., o jejichž náhradě má podle § 110 odst. 3 s. ř. s. po zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu rozhodovat v dalším řízení krajský soud. V daném případě ustanovený advokát Mgr. Pala neučinil v řízení o nyní posuzované kasační stížnosti jménem stěžovatelky žádný úkon. Z tohoto důvodu mu Nejvyšší správní soud odměnu za zastupování v řízení o kasační stížnosti ani náhradu hotových výdajů nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 27. září 2012

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu